

Täysistunto

Tiistai 30.11.2021 klo 13.59—22.01

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 122/2021 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 16/2021 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 16/2021 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Avaan yleiskeskustelun. Esittelypuheen vuoro, edustaja Purra, olkaa hyvä.

Keskustelu

21.00 **Riikka Purra ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman tavoitteena on lisätä osaajien työperusteista maahanmuuttoa. Tässä esityksessä ehdotetaan ulkomaalaislain ja henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamista. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset uudesta pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitetusta viisumista erityisasiantuntijoille ja kasvuyrittäjille sekä heidän perheenjäsenilleen. Suomessa viisumin myöntäminen on perustunut yksinomaan Euroopan unionin viisumisäännöstöön, joka on suoraan sovellettavaa oikeutta, ja lainsäädäntö mahdollistaa ainoastaan lyhytaikaisten viisumien myöntämisen. Euroopan unionin viisumisäännöstö asettaa yksityiskohtaiset puitteet lyhytaikaisten viisumien myöntämiselle. Nyt ehdotettu pitkäaikaista viisumia koskeva sääntely perustuu Schengenin sopimuksen soveltamisesta tehtyyn yleissopimukseen.

Ehdotuksessa esitetään, että Maahanmuuttovirasto myöntäisi pitkäaikaisen viisumin sellaisille kolmannen maan kansalaisille, joille on myönnetty erityisasiantuntijan tai kasvuyrittäjän oleskelulupa, sekä heidän perheenjäsenilleen, joille on myönnetty oleskelulupa perhesiteen perusteella. Pitkäaikaisen viisumin avulla nopeutettaisiin oleskeluluvan saaneiden maahantuloprosessia. Pitkäaikaisen viisumin voimassaoloaika olisi 100 vuorokautta.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen laajempänä tavoitteena on helpottaa yritysten mahdollisuuksia rekrytoida ulkomaista työvoimaa ja saada Suomeen enemmän erityisasiantuntijoita ja kasvuyrittäjiä. Valiokunta toteaa, että ehdotetulla pitkäaikaista viisumia koskevalla sääntelyllä ei ole vaikutusta oleskelulupahakemusten käsittelyyn tai ratkaisemiseen eikä näin ollen myöskään hakemusten käsittelyaikoihin Maahanmuuttovirastossa. Ehdotuksella kuitenkin tuetaan edellä mainitun pikakaistan mukaista maahantuloa, koska pitkäaikaisen viisumin avulla henkilö voi matkustaa heti oleskeluluvan saatuaan Suomeen

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2021 vp

eikä hänen tarvitse odottaa oleskelulupakorttia ulkomailla. Oleskelulupakortti toimitetaan näille henkilöille vasta Suomessa. Maahantulo nopeutuu 1—2 viikolla.

Hallintovaliokunta toteaa, että ehdotetut muutokset eivät yksin lisää merkittävästi erityisasiantuntijoiden tai kasvuyrittäjien määrää. Sen sijaan nopeutettu maahantulomenettely voi yhdessä pitkäaikaisen viisumin käyttöönoton kanssa lisätä yritysten kiinnostusta kansainvälisen rekrytoinnin hyödyntämiseen ja ehdotuksen kohderyhmän kiinnostusta hakeutua Suomeen töihin. Valiokunta pitää selvänä, että viimeksi mainittuun vaikuttavat myös monet muut tekijät kuin lupamenettelyn kesto, esimerkiksi Suomen korkeat elinkustannukset ja ansiotulojen verotuksen taso, jotka eivät houkuttele osaajia valitsemaan Suomea.

Arvoisa puhemies! Esityksessä ei käsitellä laajemmin työperäisen maahanmuuton sääntelykokonaisuutta eikä siihen liittyviä käytäntöjä ja ongelmia, koska ehdotetut muutokset rajautuvat erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien maahantulon nopeuttamiseen. Työperäisen maahanmuuton edistämiseksi on käynnissä useita hankkeita. Valiokunta viittaa asiasta aiemmin lausumaansa ja toteaa, että työperäinen maahanmuutto koostuu useista eri osa-alueista, mikä tulee ottaa eri toimenpiteitä suunniteltaessa huomioon. Esimerkiksi korkeaa osaamista vaativaan työhön tulevien erityisosaajien ja niin sanotuille matalapalkkalaioille työllistyvien ulkomaalaisten lähtökohdat ovat hyvin erilaiset. Selvästi eniten erityisasiantuntijan oleskelulupaa ja sinistä korttia ovat hakeneet Intian ja Venäjän kansalaiset. Kasvuyrittäjän oleskelulupaa ovat eniten hakeneet Venäjän, Iranin ja Intian kansalaiset. Kasvuyrittäjän oleskeluluvan myöntämiseksi edellytetään 1 000 euron kuukausittaista tulotasoa. Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että ulkomaalaislain kasvuyrittäjän määritelmä eroaa OECD:ssä ja EU:ssa käytettävistä määritelmistä. Pitkäaikaisen viisumin käytön laajentamista ja sen vaikutuksia on käynnistyneessä jatkovalmistelussa arvioitava huolellisesti eri näkökulmista. Arvioinnissa on otettava huomioon ainakin EU-sääntelyn vaatimukset, maahantulon ja oleskeluluvan myöntämisen yleiset edellytykset sekä muutosten tosiasiallinen vaikutus maahantulomenettelyn keston. Lisäksi on huolehdittava siitä, ettei muutoksilla vastoin tarkoitusta lisätä laittoman maahantulon riskiä.

Arvoisa puhemies! Valiokunta pitää tärkeänä, että muutosten toteuttamiseen varataan riittävästi aikaa ennen ehdotetun lainsäädännön voimaantuloa. Valiokunta näkee, että Maahanmuuttovirastolla on oltava riittävät resurssit tehtäviensä asianmukaiseen hoitamiseen, ja on myös huolehdittava siitä, että edustustojen riittävät resurssit turvataan.

Hallintovaliokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina. Mietintöön sisältyy vastalause.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

21.05 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä on tosiaan kyse hallituksen esityksestä, jolla on tarkoitus ulkomaalaislakiin tehdä muutoksia uudesta pitkäaikaiseen oleskeluun tarkoitettusta viisumista eli niin sanotusta kansallisesta viisumista, sen hakemisesta ja myöntämisen edellytyksistä erityisasiantuntijoille ja kasvuyrittäjille sekä heidän perheenjäsenilleen. Valiokunnassa olimme sitä mieltä, että hallituksen esitys on siinä mielessä tarpeellinen ja hyvä, ja vaikkakin siihen yksi vastalause tuli, niin pääosin olemme sen kannalla.

Saadun selvityksen mukaan ulkomailla jätettyjen erityisasiantuntijoiden oleskelulupahakemusten keskimääräinen käsittelyaika Maahanmuuttovirastossa on tämän vuoden loka-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2021 vp

kuussa ollut 16 vuorokautta eli reilut kaksi viikkoa ja mediaanikäsitteilyaika yhdeksän vuorokautta elikkä puolitoista viikkoa. Eli siinä mielessä muun muassa osa-automaatiolla ja muutamilla muilla palvelulupauksilla ja sillä, että näihin käsittelyprosesseihin on riittävät resurssit osoitettu — Maahanmuuttovirasto sai tälle vuodelle lisää henkilötyövuosia 70 — on pystytty myöskin sitten vastaamaan siihen, että käsittelyajat ovat lyhentyneet. Siinä mielessä se on hyvä suunta, ja valiokuntakin kiinnitti huomiota, että näistä riittävistä resursseista on myöskin tuleville vuosille pidettävä huolta, muuten emme pysty tätä emmekä mitään muitakaan muutoksia lunastamaan. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Purra, olkaa hyvä.

21.07 Riikka Purra ps: Arvoisa herra puhemies! Tosiaan tässä hallituksen esityksessä halutaan luoda pikakaista erityisasiantuntijoiden ja kasvuyrittäjien ja heidän perheenjäsentensä Suomeen houkuttelemiseksi ja saamiseksi nopeammin. Tässä tavoitteessa ei varsinaisesti ole mitään vikaa, ja perussuomalaisten valiokuntaryhmäkin sitä kannattaa. Valitettavasti tämä osaajien houkutteluun ei saa osaajia Suomeen erityisesti saapumaan. Osaajia halutaan, kansainvälisiä osaajia, huippuasiantuntijoita, mutta heitä ei tule. Eli sikäli, vaikka esityksen tavoite on kannatettava, sitä ei tulla tällä hallituksen esityksellä ja näillä keinoilla saavuttamaan.

No ensinnäkin, kuten jo tuossa esittelypuheenvuorossani kuvasin, tämä nopeutus on aika pientä. Se itsessään ei saa ketään valitsemaan Suomea. Kukaan ei tule Suomeen pelkästään sillä perusteella, että pääsee tänne noin viikon tai maksimissaan kaksi viikkoa aikaisemmin. Muut asiat painavat enemmän, kun ihmiset valitsevat, mihin maahan lähtevät. Suosituimmat maat, joihin osaava työvoima suuntautuu, ovat Yhdysvallat, Saksa, Kanada, Yhdistynyt kuningaskunta ja Australia. Suomi on hyvin kaukana tällä listalla näiden toive maiden kärkijoukosta, sillä tutkimusten perusteella Suomi on vasta maailman 22. houkuttelevin maa kansainväliselle työvoimalle. Nyt tämä maahantulon nopeutuminen runsaalla viikolla ei muuta tätä tosiasiaa, varsinkaan kun ne muut ongelmat säilyvät, eli vähäinen vetovoimamme kansainvälisten osaajien silmissä liittyy esimerkiksi sangen vaatimattomaan palkkatasoon, korkeaan verotukseen ja ehkä korkeisiin elinkustannuksiin.

No entä sitten nämä erityisosaajat ja kasvuyrittäjät? Kuten tuossa valiokunnan varsinaisessa mietinnössäkkin jo kerrotaan ja tässä meidän vastalauseessamme vielä tarkemmin, niin Suomen ulkomaalaislaissa kasvuyrittäjän määritelmä eroaa merkittävästi siitä, mitä se on EU:ssa tai OECD:ssä. OECD:n ja EU:n määritelmän mukaan kasvuyritys on yritys, jonka lähtötyöllisyys on vähintään kymmenen henkeä ja seuraavana kolmena vuonna työllisyyden keskimääräinen vuosikasvu ylittää 20 prosenttia. Mutta Suomen ulkomaalaislain mukaan kasvuyrittäjän oleskeluluvan saamiseksi riittää, että Innovaatorahoituskeskus Business Finland on antanut puoltavan lausunnon kasvuyrittäjänä toimimisesta. Varsinaista yritystä ei tarvitse olla vielä perustettukaan, ja toimeentuloa vaaditaan 1 000 euroa kuukaudessa, kuten tuossa valiokunnan mietinnössäkkin todettiin — siis 1 000 euroa kuukaudessa ja perheenjäsenet mukaan. On päivänselvää, että kokonaistaloudellisesti julkisen talouden ja veronmaksajien kannalta tässä ei ole mitään järkeä.

Niinpä suomeksi sanottuna Suomessa ulkomaalaisten kasvuyritys ei ole sellainen innovatiivinen nopean kasvun yritys, jonka liiketoiminta erityisesti tukisi talouskasvuamme. Perussuomalaisten mielestä tämän kasvuyrittäjän oleskeluluvan myöntämisen edellytyksiä on syytä kiristää ja tehdä tämä määritelmä samanlaiseksi kuin EU:ssa ja OECD:ssä, ja

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2021 vp

olemme tästä laatineet yhden lausuman tähän vastalauseeseemme. Tämä edellä kuvaamani oikeastaan selittääkin sen, miksi Suomeen näitä niin sanottuja kasvuyrittäjiä saapuu nimenomaan Iranista, Venäjältä, Intiasta, Turkista, Ukrainasta ja Pakistanista.

Arvoisa puhemies! Sitten tästä viisumin laajentamisesta, jota monet asiantuntijat, jotka toimivat etujärjestöinä, jotka hyötyvät ulkomaalaisesta työvoimasta, valiokunnassakin jo esittivät. Muutama etujärjestö toivoi myös saatavuusharkinnasta luopumista. Saatavuusharkintahan on kirjattu hallitusohjelmaan, ja hallitus toivottavasti haluaa pitää siitä kiinni. Kuitenkin mikäli esimerkiksi tätä viisumia laajennettaisiin ylipäättänsä työntekijän oleskelulupa, se käytännössä tarkoittaisi sitä, että saatavuusharkinnasta joudutaan kokonaan luopumaan. Me vastustamme tämän pitkäaikaisen viisumin käyttötarkoituksen laajentamista sekä näihin työntekijöihin että muihin ryhmiin. Me emme halua lisätä matalapalkkalajien maahanmuuttoa.

Arvoisa puhemies! Lisäksi nostimme vielä vastalauseessamme esille sen, että pitkäaikainen viisumi saattaa jatkossa laajentua myös humanitaariseksi viisumiksi. Tästä ei hallituksen esityksessä vielä ole mainintaa, mutta valitettavasti tiedämme, että tällaisissa asioissa on tapana, että yksi asia johtaa toiseen ja niin edelleen. Vaadimme, että tämän viisumin myöntämisen edellytysten pitää jatkossakin olla kiinteästi sidottuja oleskelulupa, ja pitkäaikaisesta viisumista ei saa jatkossakaan tehdä itsenäistä oleskeluun oikeuttavaa asiakirjaa.

Arvoisa puhemies! Tuon jo mainitsemani lausuman lisäksi meillä on vastalauseessa myös toinen lausuma, jossa nimenomaan viittaamme siihen, että tätä viisumia ei saa laajentaa uusiin henkilöryhmiin. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

21.13 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä ulkomaalaislain, maahanmuuttopolitiikan muuttamisesta pykälä. Täällä on esiin noussut se, kun puhutaan osaajien saamisesta Suomeen. Taitaa olla jo pari vuotta, kun keskustelin henkilön kanssa, joka vastaa joidenkin tällöisten tietojärjestelmien suunnittelusta, ja hän kertoi, että heillä on ollut ongelmia saada niitä osaajia. Hän on kyllä saanut sitten osaajia, ja he toimivat verkon yli sillä tavalla, että ne osaajat ovat tuolla jossakin eri maissa. Juteltiin sitten siitä, saako hän niitä tänne Suomeen, ja hän kertoi, että Suomi ei ole oikein houkutteleva maa, koska täällä on suhteellisen kova verotus. Tämä on minun mielestäni semmoinen yksi ehkä tärkeä kysymys. Jos semmoisia oikein todellisia osaajia halutaan Suomeen, niin tämä verotus ei houkuttele heitä tänne. Se, mikä ehkä heitä houkuttelee tänne, jos he ovat perheellisiä, niin tämä maa on vielä suhteellisen turvallinen, mutta jos sekin romutetaan, niin sekin yhä edelleen vie tätä vetovoimaa osaajilta.

Jollakin tavalla näkisin, että tässäkin tulisi ottaa käyttöön semmoinen vanha, perinteinen fraasi, jota ehkä olen aikaisemmin käyttänyt, eli maassa maan tavalla ja maahan työluvalla. Tämä olisi minun mielestä kaikista selkein asia, että tänne Suomeen tultaisiin jonkun niin sanotun työviisumin turvin toimeen. Silloin näkisin, että näitä voisi tulla ehkä tällaiseen tavanomaisempiinkin tehtäviin, ja silloin kun tulee työluvalla, niin yrittäjä sitoutuu siihen työntekijään aivan eri tavalla kuin jos meillä on haalattuna tänne joitakin turvapaikanhakijoita. Jos he työllistävät niitä, niin he välittömästi ongelmien tullessa irtisanoituvat näistä työntekijöistä. Tämä olisi minun mielestä hyvä periaate tässä toimia.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2021 vp

En tiedä, tekikö Purra esityksen, mutta jos teki, niin kannatan sitä.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Sipilä, olkaa hyvä.

21.16 Juha Sipilä kesk: Arvoisa herra puhemies! Täällä puhun vasta perustetun eduskunnan startup-ryhmän puolesta, johon kuuluu noin neljännes eduskunnasta. — Kävimme tutustumassa startup-yhteisöön, jolla on yhteisenä tavoitteena saavuttaa nopeasti 10 miljardin liikevaihto ja sen mukaisesti uusia työpaikkoja Suomeen. Tämän vasta perustetun yhteisön ainoa toive meille kansanedustajille on se, että me nopeuttaisimme erityisasiantuntijoiden saapumista maahan ja maahantuloprosessin nopeuttamista. Jos tällä saadaan viikko nopeutettua, niin sekin vie asiaa eteenpäin.

No siihen, miksi näitä asiantuntijoita tulee näin erikoisista maista, joita täällä keskustelussa on mainittu, syy on se, että monesti näissä maissa kehittyy esimerkiksi pelialan asiantuntijoita pelaamalla, kehittämällä niitä pelejä. Mitä erikoisimmista maista tulee asiantuntijoita, joita esimerkiksi peliyhtiöt mielellään palkkaavat, ja sen takia tämä esitys on äärimmäisen tärkeä ja kannatettava.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

21.18 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Yritin tuossa vielä tarkistaa puheenjohtajaltamme, mikä on tämä mahdollinen nopeuttaminen, mihinkä edustaja Sipilä tuossa viittasi. Muistaisin lukeneeni, että tämmöisten erityisasiantuntijoiden maahantulossa heidän papiensa käsittely vie tällä hetkellä yksi—kaksi viikkoa, joten en oikein näe, miten se on mahdollista edelleen siitä nopeuttaa. Eihän tämä voi olla liian pitkä aika, yksi—kaksi viikkoa. Näin muistan lukeneeni, että hallintovaliokunnassa oli asiantuntija vastannut. [Juha Sipilä: Se on tavoite!] — Hän sanoi, että se on käytössä jo.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Edustaja Talvitie, olkaa hyvä.

21.19 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofoni ollessa suljettuna]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Mikrofoni.

Kiitoksia, arvoisa puhemies! Kuten tuossa ensimmäisessä puheenvuorossani sanoin, niin esitys on tarpeellinen, ja kun Maahanmuuttovirastoa on resursoitu ja on pystytty ottamaan tämä osa-automaatio käyttöön, niin nyt lokakuussa käsittelyajat ovat tosiaan yhdeksää vuorokautta keskimäärin ja 18:a vuorokautta. Suurin piirtein sillä kohdalla. Eli kuten edustaja Sipilä sanoi tuossa, niin pitkiä ovat prosessit olleet aikaisemmin, mutta nyt tänä syksynä on päästy näihin nopeampiin käsittelyaikoihin. Ja jotta niihin nopeammat käsittelyajat voi olla jatkossakin, niin täytyy olla tietenkin se osa-automaatio käytössä, riittävät resurssit ja Maahanmuuttoviraston muihin prosesseihin ei voi kohdistua sellaista painetta, joka esimerkiksi laajan maahantulon osalta tulisi niitä resursseja heilauttamaan siellä viraston sisällä.

Mutta näissä kuulemisissa tuotiin myöskin esiin se, että perheen yhdistämisen prosessit ovat edelleen pitkiä — kolme kuukautta, kuusi kuukautta, yhdeksän kuukautta. Eli jos asi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 142/2021 vp

antuntijan tai startup-yrittäjän puolison tai perheen hakemus ei lähde sillä samalla kohdalla liikenteeseen kuin sen erityisasiantuntijan hakemus lähtee käsittelyyn, niin sitä ei kohdella samalla tavalla kuin erityisasiantuntijan tai startup-yrittäjän, ja näin ollen sitten ne käsitte-lyajat ovat kohtuuttomia. Ne kestävät kuukausia edelleen.

Sitten edustaja Sipilä viittasi tähän nopeutettuun käsittelyyn. Ymmärrän, että se tarkoitta-isi sitä, että jos henkilö on saanut oleskeluluvan, joka on siis tämän D-viisumin taustalla oltava aina, niin hän voisi saada sen D-viisumin jo siinä vaiheessa, kun hän laittaa sen D-viisumin hakemuksen vireille siellä lähtömaassa. Nyt siinä on se viikon, kahden odotusai-ka, vaikka henkilöllä on pohjalla se oleskelulupa. Ja tätä hallintovaliokunta kuulemisis-saan käsitteli, mutta siitä ei ollut sellaista tietoa, että me olisimme voineet mietinnössä ot-taa siihen kantaa, mutta sitä varmaan tulevaisuudessa tullaan selvittämään.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Myllykoski, olkaa hy-vä.

21.21 **Jari Myllykoski vas:** Arvoisa herra puhemies! Pakko tarttua kanssa keskusteluun. Edustaja Talvitie sanoi oikeastaan sen, mitä olisin halunnut tuossa vielä esille tuoda. — Tämä ei siis ole niin yksinkertaista, että on kysymys vain yhdestä erityisasiantuntijasta. Kysymys on siitä, että hänellä on perhe, ja jos ei meillä se koko järjestelmä toimi, niin me jäämme ilman näitä meille elintärkeitä erityisasiantuntijoita, jos sen perheen lupaprosessi kestää sinne vuoteen asti.

Se on sitten meidän koko yhteiskunnan asia mahdollistaa niin, että ne perheet voivat tän-ne muuttaa, että heillä on kansainvälisiä perhepäivähoitomahdollisuuksia, että meillä on kielelliset vastaanottomahdollisuudet myös koko perheelle, ja sitten tietysti se, että meillä myös näille puolisoille pystytään mahdollistamaan työpaikkoja.

Siinä voi sitten tulla hankaluuksia meidän saatavuusharkinnan suhteen, jos sitten puoli-so on sellaisen alan ammattilainen, missä meillä saatavuusharkinnan kautta asioita pohdi-taan, mutta kyllä ne nyt lähinnä tänne Uudellemaalle kuitenkin tässä kohtaa tulevat ja kes-kittyvät. Siinä mielessä tämä ei ole aivan ihan niin yksinkertainen asia kuin ajatellaan, että me mahdollistetaan huippuosaajien tänne tuleminen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 122/2021 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.